

Ἐξήλθον καὶ χωρὶς νὰ γνωρίζω, χωρὶς νὰ θέλω, ἐπορεύθην πρὸς τὸ κοιμητήριον. Εὗρον τὸν τάφον τῆς ἀπλούστατον. Σταυρὸς ἐκ μαρμάρου μετὰ τῶν ὀλίγων λέξεων: «Ἡγάπα, ἡγαπάτο καὶ ἀπέθανεν».

Ἦτο αὕτη ἐκεῖ, ἐκεῖ ὑποκάτω! Ὅποια φρίκη! Ὡλόλουζον κύπτων πρὸς τὴν γῆν.

Ἐμεινα ἐκεῖ ἐπὶ μακρόν, ἐπὶ μακρόν. Κατόπιν παρετήρησα, ὅτι ἡ ἐσπέρᾳ ἐπλησίαζε. Τότε ἐπιθυμία παρὰδοξος, παρὰφρων ἐπιθυμία ἐραστοῦ ἀπληπισμένου, μὲ ἐκυρίευσεν. Ἦθελον νὰ διέλθω τὴν νύκτα πλησίον αὐτῆς, τὴν τελευταίαν νύκτα, νὰ κλαύσω ἐπὶ τοῦ τάφου τῆς. Ἀλλὰ θὰ μὲ ἔβλεπον, θὰ μὲ ἐξεδιώκον. Πῶς νὰ κάμω; Ἡγέρθην καὶ ἤρχισα νὰ περιπλανῶμαι ἐν τῇ πόλει ταύτῃ τῶν νεκρῶν. Ἐβάδιζον, ἐβάδιζον. Πόσον αὕτη ἡ πόλις εἶνε μικρά, παραβαλλομένη πρὸς τὴν ἄλλην τῶν ζώντων! Καὶ ἐν τούτοις πόσον πολυκαριθμότεροι εἶνε οὗτοι οἱ νεκροὶ τῶν ζώντων. Χρειαζόμεθα μεγάλας οἰκίας, ὁδοὺς, πλατείας, διὰ τὰς τέσσαρας γενεὰς αἵτινες ζῶσιν, αἵτινες πίνουνσι τὸ ὕδωρ τῶν πηγῶν, τὸν οἶνον τῶν ἀμπέλων καὶ τρώγουσι τὸν ἄρτον τῶν ἀγρῶν.

Καὶ δι' ὅλας τὰς γενεὰς τῶν θνητῶν, δι' ὅλην τὴν κλίμακα τῆς ἀπελθούσης ἀνθρωπότητος μέχρις ἡμῶν, σχεδὸν τίποτε! Ἡ ζωοδοτέρα γῆ τὰς ἀφανίζει εἰς τοὺς κόλπους τῆς, ἢ λήθη τὰς ἐξαλείφει!

Εὐρέθην μόνος, ὅλας μόνος. Ἔστιν ὀπισθεν ἀκμαίου δένδρου καὶ ἐκρύβην ἐκεῖ ὀλόκληρος ὑπὸ τῶν μεγάλων καὶ πυκνῶν κλάδων τοῦ ἀναμένον ὡς ναυαγὸς εὐρισκόμενος ἐπὶ τινος συντρίμματος.

Ὅταν ἐπῆλθε τὸ σκότος, ἀφῆκα τὸ καταφύγιόν μου καὶ ἤρχισα βαδίζων ἡσύχως ἐπὶ τῆς ἐκ νεκρῶν πλήρους ταύτης γῆς.

Ἦλθαν ἡμῶν ἐπὶ μακρόν, ἐπὶ μακρόν. Δὲν τὴν ἐπανέυρισκον. Ἐχων τοὺς βραχίονας τεταμένους, τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀνοικτούς, προσψάυνων τοὺς τάφους διὰ τῶν χειρῶν μου, προσκρούων εἰς αὐτοὺς διὰ τῶν ποδῶν μου, διὰ τῶν γονάτων μου, ἐβάδιζον χωρὶς νὰ τὴν εὕρω. Ἠγγίζον, ἡρεύνων ὡς τυφλὸς τις ζῆτῶν τὸν δρόμον του. ἔψαυον λίθους, σταυροὺς, κυκλιδῶματ' ἀστεφάνους ὑαλίνους, ἀστεφάνους ἀνθέων μαρμαρμένων! ἀνεγίνωσκον τὰ ὀνόματα διὰ τῶν δακτύλων μου περιάγων τούτους ἐπὶ τῶν γραμμάτων. Ὅποια νύξ! Ὅποια νύξ! Δὲν τὴν ἐπανέυρισκον!

Ἦ σελήνην ἐκρύπτετο! Ὅποια νύξ! ἐφοβούμην φρικωδῶς ἐντὸς τῶν στενῶν αὐτῶν ἀτραπῶν, μεταξὺ δύο στοίχων ἐκ τάφων! Τάφοι! τάφοι! τάφοι! Πάντοτε τάφοι! Δεξιὰ, ἀριστερά, ἔμπροσθέν μου, περὶ μου, πανταχοῦ τάφοι! Ἐκάρθησα ἐπὶ τινος ἐξ αὐτῶν, διότι ἡδυνάτουν πλέον νὰ βαδίσω τόσον τὰ γόνατά μου ἐκάμπτοντο. Ἦκουον τὴν καρδίαν μου νὰ πᾶλλῃ ζωηρῶς ἄλλὰ καὶ ἄλλο τι ἐπίσης ἤκουον! Τί; θόρυβον συγκεχυμένον, ἀκατονόμαστον! Ὁ θόρυβος οὗτος συνέβαινεν ἄρα γε ἐν τῇ ἐκμανεῖσιν κεφαλῇ μου, ἐν τῇ ζοφερᾷ νυκτί, ἢ ὑπὸ

τὴν μυστηριώδη γῆν, τὴν ἐσπαρμένην δι' ἀνθρωπίνων πτωμάτων; Παρετήρουν ἀπαύστως περὶ μου!

Ἐπὶ πόσον διέμεινα ἐκεῖ; δὲν γνωρίζω. Ἦμην παραλελυμένος ἐκ τοῦ τρόμου, ἀναισθητός ἐκ τῆς φρίκης, σχεδὸν ἀποθνήσκων.

Αἶφνης μοι ἐφάνη, ὅτι ἡ μαρμαρίνη πλάξ ἐφ' ἧς ἐκαθήμην, ἐκινεῖτο. Βεβαίως ἐκινεῖτο, ὡς ἐὰν τὴν ὑπεμόχλευον. Δι' ἐνὸς πηδήματος ἐρρίφθην ἐπὶ τοῦ πλησίον τάφου, καὶ εἶδον, καὶ εἶδον τὸν λίθον, ὃν μόλις ἀφῆκα ν' ἀνορθοῦται· ἐφάνη ὁ νεκρὸς γεγυμνωμένος, σκελετός. Διὰ τῆς κυρτῆς αὐτοῦ ράχεως τὸν ἀνεσῆκωσεν. Ἐβλεπον, ἔβλεπον κάλλιστα, εἰ καὶ ἡ νύξ κατέστη βαθυτάτη. Ἐπὶ τοῦ σταυροῦ εἶχον δυνήθῃ ν' ἀναγνώσω:

«Ἐδῶ ἀναπαύεται ὁ Ἰάκωβος Ὀλιβάν τελευτήσας κατὰ τὸ 51 ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτοῦ. Ἡγάπα τοὺς οἰκείους του, ἦτο τίμιος, ἀγαθὸς καὶ ἀπέθανεν ἐν εἰρήνῃ.»

Ὁ νεκρὸς ἐπίσης ἀνέγνω τὰ ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ γεγραμμένα. Ἐπειτα ἔλαβε λίθον ἐκ τῆς ὁδοῦ, μικρὸν ὀξὺν λίθον, καὶ ἤρχισε νὰ ἐξαλείψῃ μετὰ σπουδῆς τὰ γράμματα ταῦτα. Τὰ ἐξήλειψεν ἐντελῶς, βραδέως παρατηρῶν διὰ τῶν κενῶν ὀφθαλμῶν του τὴν θέσιν ἔνθα πρὸ ὀλίγου ἦσαν κεχαραγμένα, εἴτα διὰ τοῦ δακτύλου του ἐσημείωσε φωτεινὰ γράμματα, ὡς τὰς γραμμὰς ἐκεῖνας τὰς ὁποίας σημειοῖ τις ἐπὶ τῶν τοίχων διὰ τῆς ἄκρας τῶν πυρρίων:

«Ἐδῶ ἀναπαύεται ὁ Ἰάκωβος Ὀλιβάν, τελευτήσας ἐν ἡλικίᾳ 51 ἐτῶν. Ἐπέσπευσε διὰ τῶν σκληροτήτων του τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς του, ὃν ἐπεθύμει νὰ κληρονομήσῃ, ἐβασάνισε τὴν σύζυγόν του, ἐτυράννησε τὰ τέκνα του, ἡπάτα τὸν πλησίον του, ἐκλεπτεν, ὅταν ἡδύνατο καὶ ἀπέθανεν ἄθλιος». Ὅταν ἔπαυσε νὰ γράφῃ, ὁ νεκρὸς ἐθεώρησε τὸ ἔργον του καὶ ἐχάρθη.

Παρετήρησα περιστρεφόμενος, ὅτι ὅλοι οἱ τάφοι ἦσαν ἀνοικτοί, ὅτι ὅλοι οἱ νεκροὶ εἶχον ἐξέλθει, ὅτι ὅλοι εἶχον ἀπαλείψῃ τὰ γεγραμμένα ψεύδη ὑπὸ τῶν συγγενῶν ἐπὶ τῆς ἐπιτυμβίου πλακῶς, ἵνα ἀποκαταστήσωσι τὴν ἀλήθειαν.

Καὶ ἔβλεπον, ὅτι ὅλοι ἐγένοντο οἱ δῆμοι τῶν πλησίον των, μνησικάκοι, αἰσχροί, ὑποκριταί, ψεῦσται, δόλιοι, συκοφάνται, φθονεροί, ὅτι εἶχον κλέψῃ, ἀπτήσῃ, ἐκτελέσει πάσας τὰς ἀθεμίτους πράξεις, οἱ καλοὶ πατέρες, οἱ πιστοὶ σύζυγοι, οἱ ἀφοσιωμένοι υἱοί, αἱ σεμνὴ θυγατέρες, οἱ τίμιοι ἔμποροι, αἱ ἄμεμπτοι γυναῖκες.

Ἐγγραφον ἐκεῖ ὅλοι ταυτοχρόνως τὴν σκληράν, φοβεράν καὶ ἀγίαν ἀλήθειαν, ἣν ὅλος ὁ κόσμος ἄγνοεῖ ἢ προσποιεῖται, ὅτι ἄγνοεῖ ἐπὶ τῆς γῆς.

Ἐσκέφθην, ὅτι καὶ αὕτη ἐπίσης ὤφειλε νὰ τὴν χαράξῃ ἐπὶ τοῦ τάφου τῆς. Καὶ ἀφόδως ἦδη, τρέχων ἐν μέσῳ τῶν ἡμικανονισμένων φερέτρων, ἐν μέσῳ πτωμάτων, ἐν μέσῳ σκελετῶν, διηυθύνθην πρὸς αὐτὴν καὶ τὴν ἀνεύρον. Τὴν ἀνεγνώρισκα μα-

κρόθεν, χωρὶς νὰ τὴν ἴδω κατὰ πρόσωπον. Ἐπὶ τοῦ μαρμαρίνου σταυροῦ, ἐφ' οὗ μόλις εἶχον ἀναγνώσει:

«Ἡγάπα, ἡγαπάτο καὶ ἀπέθανεν», διέκρινα:

«Ἐξελθοῦσα ἐσπέραν τινὰ ἵνα ἀπατήσω τὸν ἐραστὴν μου, ἡσθένησα ἐκ τῆς βροχῆς καὶ ἀπέθανον».

Φαίνεται, ὅτι μὲ ἀνήγειρον ἀναισθητὸν περὶ τὰ ἐξημερώματα.

ΙΩ. ΠΕΤΡΙΤΣΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΙΣ ΤΟ ΓΡΑΦΕΙΟΝ

ΤΩΝ ΕΚΛΕΚΤΩΝ ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑΤΩΝ ΠΩΛΟΥΝΤΑΙ ΤΑ ΕΞΗΣ ΒΙΒΛΙΑ:

[Αἱ ἐν παρενθέσει τιμαὶ σημειοῦνται χάριν τῶν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ τῷ ἐξωτερικῷ ἐπιθυμούντων νὰ ἀποκτήσωσιν αὐτά, ἐλεύθερα ταχυδρομικῶν τελῶν].

«Ἡ Αὐτοῦ Μεγαλειότης τὸ Χρῆμα», μυθιστορία Ἐαδὲ δὲ Μοντεπέν (τεύχη 41) Δρ. 6 [6,60]

«Τὸ Τριακοσιδάραχμον Ἐπαθλον, Γρηγορίου Δ. Ξενοπούλου..... λεπ. 50 [60]

«Παλαιαὶ Ἀμαρτίαι» λυρική συλλογή, ὑπὸ Δημ. Γρ. Καμπούρογλου..... Λεπτ. 60 [70]

«Τὰ Δράματα τῶν Παρισίων», μυθιστορία Ponson-De-Terrail, τόμοι ὀκτώδεες 3 Δρ. 6 [7]

«Αἱ Φύλακες τοῦ Θησαυροῦ», μυθιστορία Ἐρμ. Γονζαλὲς..... Δρ. 1,50 (1,70)

«Ἡ Παναγία τῶν Παρισίων», μυθιστορία Βικτωρος Οὐγγώ, μετάφρασις I. Κοροσσούσα τόμοι 2)..... Δρ. 4 (4,30)

«Οἱ Ἀγῶνες τοῦ Βίου: Σέγγρος Πανίνης», μυθιστορία βραβευθὲν ὑπὸ τῆς Γαλλικῆς Ἀκαδημίας..... Δραχ. 2 [2,20]

«Κωμῳδία» ὑπὸ Ἀγγ. Βλάχου Δρ. 2 [2,20]

«Ὁ Γονζάλθης Κορδούβης ἢ ἡ Γρανάδα ἀνακτηθεῖσα» μυθιστορία..... Δρ. 1,50 [1,70]

«Ἀνθρωπὸς τοῦ Κότμου», Ἀθηναϊκὴ μυθιστορία, ὑπὸ Γρ. Δ. Ξενοπούλου. Δρ. 2 [2,20]

«Ἑλληνικαὶ Σκηναὶ» ὑπὸ Ἀγγέλου Βροφφερίου, μετάφρ. ὑπὸ Π. Πανᾶ [τόμ. 2] Δρ. 5 [5,50]

«Ἡ Νεῖς Μαρπάνθη» μυθιστορία πρωτότυπον..... Δρ. 1,30 (1,50)

«Περικοπὴ τῆς Γῆς εἰς 80 ἡμέρας» μυθιστορία Ἰουλίου Βέρν. Δρ. 1,70 (2)

«Ὁ Ἀρχων τοῦ Κόσμου», μυθιστορία εἰς 6 τόμους..... Δρ. 8 (9)

«Αἱ τελευταῖαι ἡμέραι τῆς Πομπηίας» μετάφρασις Γ. Κ. Ζαλακώστα..... Δρ. 4 (4,50)

«Ἐξομολόγησις ἐνός Ἀββᾶ» μυθ. Δρ. 1,50 (1,60)

«Τυχεῖον Συμβάν», διήγημα πρωτότυπον, ὑπὸ Λεωνίδα Π. Κανελλοπούλου..... Δρ. 1 (1,10)

«Τὰ Ὑπερῶ τῶν Παρισίων», μυθιστορία Pierre Zaccane..... Δρ. 4 (4,20)

«Τὸ τέκνον τοῦ Ἐραστοῦ» καὶ «Ἡ ἀνυμφος μήτηρ» (τόμοι 2, σελ. 750), μυθιστορία A. Matthey (Arthour Arnold) Δρ. 3,50 (4)

«Τὸ φρούριον τοῦ Καρόου» καὶ «Ἄνθος τῆς Ἀλδῆς» (τόμοι 2, σελ. 700) μυθιστορία I Φ. Σμῖθ. Δρ. 3,25 (3,75)

«Ὁ Ἀδικηθεὶς Ρογῆρις», μυθιστορία Ἰουλίου Μαρῶ, 2 τόμοι ἐκ 686 σελίδων, Δραχ. 3 (3,40)

«Ἀττικαὶ Νύκτες». Δράματα — Ποιήσεις Σ. Ν. Βασιλειάδου..... 2 (2,20)

«Ἑλληνικὴ» ἔθιμα Κωνσταντινουπόλεως, πρωτότυπος κοινωνικὴ μυθιστορία ὑπὸ Ἐπαμεινώνδα Κυριακίδου..... Δρ. 5 (5,30)

«Τὸ Μυστήριον τοῦ Σκελετοῦ», μυθιστορία Γεωργίου Πραδέλ..... Δρ. 5 (5,30)

«Ὁ Ἀγνωστος τῆς Βελλεβίλης», μυθιστορία Π. Ζακὸν..... Δρ. 2,50 (2,70)

«Ὁ Ἰππότης Μάιος», μυθιστορία Ponson de Terrail..... Δραχ. 2,50 (2,70).

«Ἡ διδασκάλισσα», μυθιστορία Εὐγενείου Σὺν..... Δραχ. 3 (3,20)